

Elever med handicap på efterskole

Støttemuligheder for elever med fysiske og psykiske handicap på efterskoler

1. Indledning

Foto: Mie Neel

Elever med fysiske og psykiske handicap er langt fra nogen ensartet gruppe. Fælles for gruppen er imidlertid, at disse unge kan have behov for særlig støtte for at kunne gennemføre et efterskoleophold.

I denne vejledning har vi samlet de relevante støtteformer, så især familierne kan få overblik over regler og rammer. Yderligere vejledning på de enkelte områder er tilgængelig på www.efterskoleforeningen.dk

Tilskudsmæssigt skelnes der først og fremmest mellem støtte til *undervisning* og støtte i *fritiden*, se figur 1. Støtten kan udmøntes forskelligt i form af eksempelvis *hjælpemidler*, *personlig og praktisk hjælp*, *specialundervisning* samt *rådgivning*, *behandling* og *praktisk og pædagogisk støtte*.

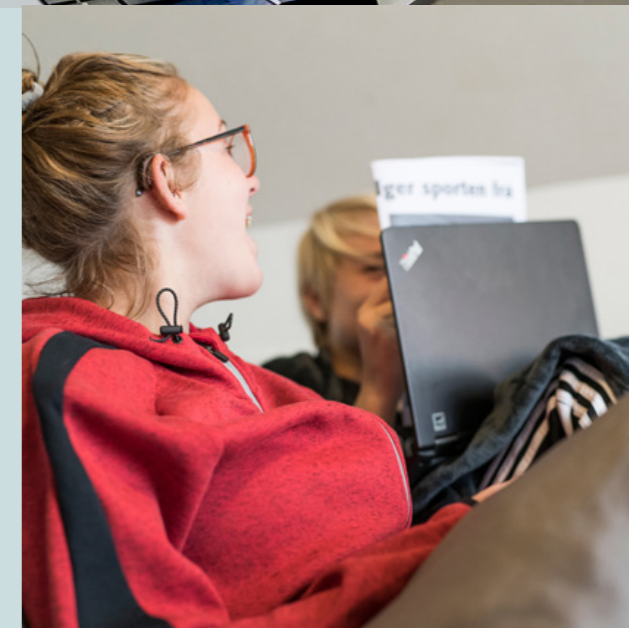

Foto: Tom Kildeborg Jensen

Udgivet af Efterskoleforeningen maj 2018
Sine Eggert og Mette Hjort Madsen

Foto venligst udlånt af
Faaborgegnens Efterskole, fotograf: Tom Kildeborg Jensen (forside)
Fotograf: Mie Neel (3)
Design- & Idrætsefterskolen Skamling (3)
Faaborgegnens Efterskole, fotograf: Tom Kildeborg Jensen (3)
Onsild Idrætsefterskole (7)
Hestlund Efterskole, fotograf Gitte Volsmann (8)
Farsø Efterskole (9)

2. Hvilke efterskoler kan man vælge?

For alle elever er det en forudsætning, at den unge har lyst til at gå på efterskole og kan finde en efterskole, der matcher den unges interesser og smag.

Helt overordnet skelnes der mellem almene efterskoler og efterskoler med et særligt samlet undervisningstilbud.

Der er pt. 205 almene efterskoler, som er vidt forskellige i deres profil, størrelse og pædagogiske tilgang. Nogle skoler har særligt fokus på udvalgte linjer eller fag (fx idræt eller musik), mens andre skoler er mindre specialiserede og tilbyder en bredere vifte af fag. Nogle almene efterskoler har særlige tilbud til elever med handicap, f.eks. ADHD, autisme, høretab, mv. Men det betyder ikke, at de øvrige skoler ikke modtager elever, der har særlige udfordringer. Efterskoleforeningen opfordrer altid forældre til elever med særlige behov til at ringe skolen op for at få en snak om mulighederne.

Der findes desuden 19 specialefterskoler og 20 ordblindeefterskoler, der af Undervisningsministeriet alle er godkendt med et samlet særligt undervisningstilbud. Skolerne er - ligesom de almene efterskoler - kostskoler, der tilbyder undervisning og samvær for de 14-18 årige. Fælles for skolerne er, at de henvender sig til en særlig målgruppe, og at alle elever på disse skoler har særlige behov.

Ordblindeefterskolerne henvender sig til normalt-begavede ordblinde og tilbyder særlig ekspertise inden for ordblindhed. En stor del af undervisningen er organiseret på små hold, og der kan være tilbud om to-lærerordninger, særlige hjælpemidler m.v. Stort set alle ordblindeefterskoler tilbyder folkeskolens afgangsprøver.

Specialefterskolerne henvender sig til elever med generelle eller specifikke indlæringsvanskeligheder, elever med forskellige former for udviklingsforstyrrelser m.v. Mange af eleverne har modtaget specialundervisning i grundskolen, enten i specialklasse/specialskole eller som enkeltintegrerede elever i almen-klasser, men der er også elever,

der ikke har modtaget egentlig specialundervisning. Også her tilbydes undervisning på små hold, og flere af skolerne har organiseret dele af deres undervisning som værkstedsundervisning. Nogle af skolerne er prøvofri, andre tilbyder prøver i dansk og matematik.

I Danmark er der pt. 20 efterskoler, der har kørestolsvenlig indretning, og 5 efterskoler har reserverede pladser til kørestolsbrugere.

2.a. Betaling for opholdet

Efterskoler er en fri skoleform, og der er krav om en mindste egenbetaling i loven. Alle elever med dansk statsborgerskab (eller sidestillede hermed) modtager statslig elevstøtte som hjælp til egenbetalingen for opholdet.

Hvis familien har svært ved at dække hele egenbetalingen for opholdet, kan man desuden søge skolen om individuel supplerende elevstøtte. Det er en pulje, som skolerne råder over til yderligere nedsættelse af egenbetalingen efter en individuel konkret vurdering. Det er skolen, der afgør, hvem der kan få del i midlerne og hvor meget, man får.

Kommunen kan også bidrage til egenbetalingen i særlige tilfælde, enten med henvisning til Folkeskoleloven eller til Serviceloven.

Folkeskolelovens § 22 giver kommunen mulighed for at henvise elever til undervisning på bl.a. efterskoler. Begrundelsen er her baseret i undervisningens karakter ift. elevens behov. I disse tilfælde vil kommunen helt eller delvist dække forældrenes egenbetaling til efterskoleopholdet.

Hvis den unge har behov for særlig støtte i servicelovens forstand, OG forældrene ikke selv har råd til at betale for et efterskoleophold, kan kommunen bevilge støtte til egenbetalingen efter servicelovens § 52 a. I dette tilfælde træder efterskolen i stedet for en mere vidtrækkende foranstaltning. Det er ikke en forudsætning for støtte efter § 52 a, at der udarbejdes børnefaglig undersøgelse eller formuleres en handleplan for eleven.

3. Støtte: Undervisning eller fritid

Elever med handicap vil ofte have behov for ekstra støtte. Tilskudsmæssigt skelnes der her mellem støtte til undervisningen og støtte i fritiden. Det er staten (Undervisningsministeriet), der

bevilger støtte i forbindelse med undervisningen, mens det er elevens bopælskommune, der bevilger støtte til fritiden. Se figur 1.

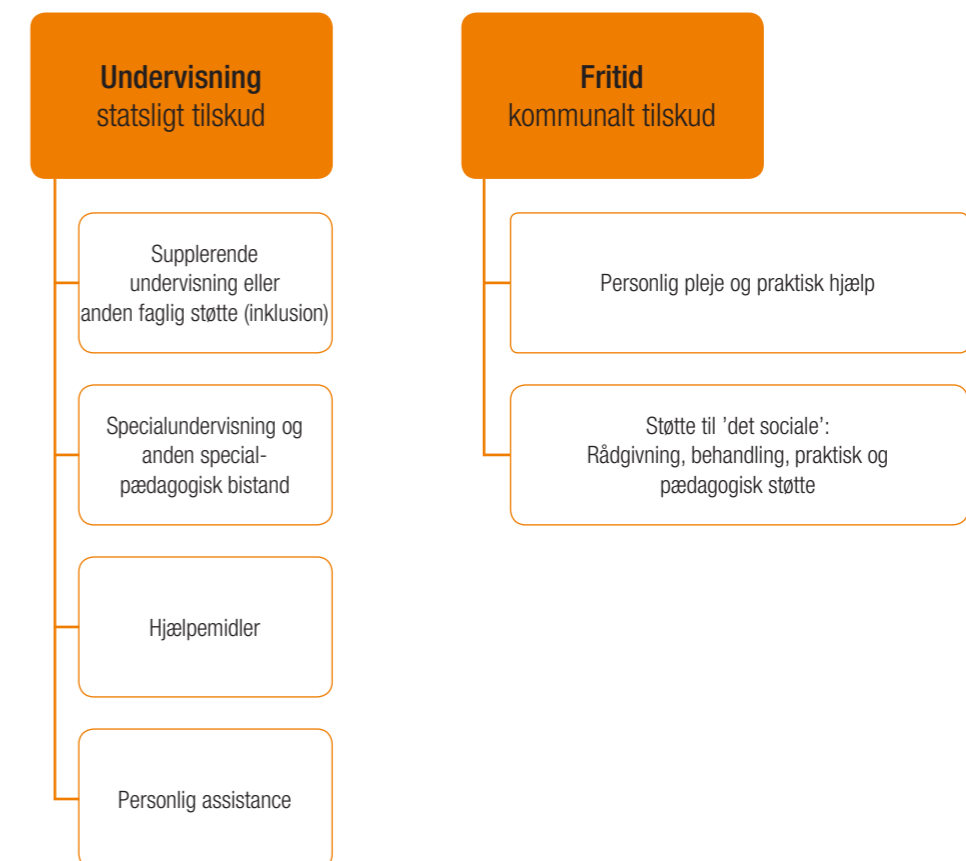

Fig 1

På www.efterskole.dk kan du få et overblik over alle landets efterskoler. Her kan du afgrænse søgningen til bestemte typer af efterskoler og søge på kørestolstilgængelig indretning m.v.

4. Faglig støtte i forbindelse med undervisningen

Hvis en elev har brug for faglig støtte i eller i forbindelse med undervisningen, er skolen forpligtet til at yde støtte. Det præcise omfang og organiseringen er skolens beslutning, men det vil være naturligt at tage forældre – og i nogle tilfælde PPR – med på råd. Under alle omstændigheder er det vigtigt, at man som forældre er i dialog med skolen om den faglige støtte, så det så vidt muligt er afklaret inden skolestart, hvor meget støtte eleven skal tilbydes. Mange skoler har på deres hjemmeside beskrevet, hvordan de støtter elever med faglige vanskeligheder, så der kan man i første omgang orientere sig.

4.a. Faglig støtte

Det er vigtigt, at man som forældre gør skolen opmærksom på, at ens barn har behov for faglig støtte. Mange skoler spørger også direkte til det i forbindelse med optagelse.

Den faglige støtte ydes typisk til elever med kognitive vanskeligheder (ordblindhed, specifikke vanskeligheder i matematik, generelle indlæringsvanskeligheder m.v.) eller elever med en udviklingsforstyrrelse (eksempelvis elever med ADHD eller en diagnose inden for autismespektrum-forstyrrelser).

På **almene efterskoler** ydes støtten typisk som eksemplvis ekstra undervisning i dansk eller matematik eller andre boglige fag (individuelt eller på hold), ekstra støttelærer i undervisningen eller støttetimer med henblik på struktur og organisering af det faglige stof.

På **ordblinde- og specialefterskolerne**, hvor alle elever har behov for støtte, er al undervisning tilrettelagt med henblik på at give særlig støtte. Eleverne modtager typisk undervisning på små hold, ofte med ekstra lærer-ressourcer knyttet til klassen.

Tilskudsmæssigt skelnes der på **almene efterskoler** mellem elever, der har behov for støtte under 9 timer ugentligt og elever, der har behov for specialundervisning svarende til et støttebe-

hov på mindst 9 ugentlige timer á 60 minutter. Hvis ens barn har behov for specialundervisning (mindst 9 timer om ugen) skal der indhentes en udtalelse fra Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i elevens tidligere skolekommune (det vil typisk være hjemkommunen). Hvis PPR bakker op om behovet for specialundervisning, og skolen iværksætter støtten (dvs. mindst 9 timers faglig støtte hver uge), kan skolen søge om et specialundervisningstilskud i Undervisningsministeriet. Skolen skal udarbejde en plan for indsatsen, der skal underskrives af skole og forældre.

Når det faglige støttebehov er mindre, kan skolen søge om et inklusionstilskud, såfremt den har mindst 5 elever med fagligt behov under 9 timer. PPR skal ikke lave udtalelser for disse elever, men skolen skal udarbejde en inklusionsplan, der skal underskrives af skole og forældre. Hvis skolen har mindre end 5 elever med behov under 9 timer, kan skolen ikke modtage det særlige inklusionstilskud, men er stadig forpligtet til at tilbyde supplerende undervisning eller anden faglig støtte inden for skolens almindelige undervisningstilskud.

På **ordblinde- og specialefterskolerne** modtager skolerne et specialgrundtilskud til samtlige elever. Desuden kan skolen modtage ekstra tilskud til elever, hvor der foreligger en PPR-udtalelse, der anbefaler støtte i mindst 9 ugentlige timer.

4.b. Personlig assistance

Hvis der er behov for personlig assistance, der kan hjælpe en elev til at overvinde praktiske vanskeligheder i forbindelse med undervisningen, skal skolen tilbyde det. Det kan eksempelvis være personlig assistance til en svagsynet elev eller en elev med et bevægehandicap, der har behov for, at en person hjælper med at få bøger op af tasken m.v. Skolen kan søge tilskud til den personlige assistance i Undervisningsministeriet og sørger selv for ansættelse af hjælperen.

Det er også muligt at søge tilskud til en studietur, hvis man har behov for at få ens personlige assistent med. Efter konkret vurdering kan der bevilges tilskud til hjælperens rejseudgifter samt løn til hjælperen.

4.c. Hjælpemidler

Staten yder tilskud til hjælpemidler til elever, der grundet en funktionsnedsættelse har behov for hjælpemidler, så de kan deltage i undervisningen på lige fod med de andre elever. Det vil altid være en konkret vurdering, hvorvidt elevens funktionsnedsættelse bedst kompenseres med et hjælpemiddel, eller eleven kan støttes på anden vis.

Det er skolen, der skal søge om tilskud til hjælpemidler i Undervisningsministeriet. Skolen skal vedlægge dokumentation for behovet, enten i form af ordblindetest for ordblinde elever, der har behov for læse/skrive-støtte, eller udtalelse fra eksempelvis synskonsulent, hvis der er tale om synskompenserede hjælpemidler. Hvis der bevilges et hjælpemiddel, er det skolen, der

skal indkøbe det hos en anvist leverandør og dernæst søge om refusion i Undervisningsministeriet. Hjælpemidlet kan tages med videre, hvis eleven skifter til en anden efterskole eller begynder på en ungdomsuddannelse. Kommer man fra friskole/privatskole, og har fået bevilget et hjælpemiddel der, kan man også medbringe hjælpemidlet til efterskolen.

De hjælpemidler, der typisk bevilges, er FM-anlæg eller andre høretekniske løsninger til elever med hørehandicap, CCTV, tavlekamera eller computer med zoomtekst m.v. til svagsynede elever, computere eller programpakker med kompenserende software til ordblinde elever/elever med læse/skrivevanskeligheder.

Man kan læse mere om støttemuligheder i forbindelse med undervisningen på www.spsu.dk eller på www.efterskole.dk

5. Støtte i fritiden på efterskolen

I dette afsnit uddybes reglerne om tilskud til støtte og hjælp i fritidsdelen. Det er kommunen, der yder støtte til disse formål.

5.a. Personlig og praktisk hjælp i fritiden

Elever med en betydelig funktionsnedsættelse, der har behov for personlig pleje og praktisk hjælp, har retskrav på at kunne tage hjælpen med sig på efterskole. Det er elevens bopælskommune, der efter servicelovens § 83 er ansvarlig for at vurdere elevens behov og udmåle støtten. Retskravet omfatter den personlige og praktiske hjælp, som eleven allerede får eller ville have kunnet få derhjemme. Formuleringen dækker over, at forældrene ofte udfører en væsentlig del af hjælpen i hjemmet, og dette arbejde skal indregnes, når kommunen visiterer hjælpen på efterskolen.

På dette område foreligger der en principafgørelse fra Ankestyrelsen (nr. 79-10), som slår fast, at det ikke er afgørende for retten til personlig pleje og praktisk hjælp på efterskolen, om den unge har et individuelt behov for at komme på efterskole. Det betyder, at der ikke skal være særlige grunde til, at den unge gerne vil på efterskole for, at eleven har ret til personlig pleje og praktisk hjælp, som er en forudsætning for at kunne gennemføre opholdet.

5.b. Udførelse og tilrettelæggelse af den personlige og praktiske hjælp på skolen

De fleste efterskoler, som kan optage elever med betydelige funktionsnedsættelser, har selv ansat de relevante medarbejdere til dækning af elevernes behov for personlig og praktisk hjælp.

Selv om eleven har ret til at tage personlig og praktisk hjælp med på efterskole, er elevens kommune ikke forpligtet til at købe hjælpen af skolen, men kan i stedet vælge at lade skolens

hjemkommune levere hjælpen. Det betyder principielt, at skolen ikke kan kræve, at det er skolens eget personale, der leverer hjælpen. Det kan derimod være det lokale plejehjem eller et privat firma, som benyttes. Efterskoleforeningen har dog endnu ikke kendskab til skoler, der har erfaringer med at organisere personlig og praktisk støtte i samarbejde med kommunen.

For elever over 18 år vil personlig og praktisk hjælp oftest udmøntes i form af en BPA-ordning. BPA står for Borgerstyret Personlig Assistance og består grundlæggende i, at det er borgeren selv, der forvalter den personlige assistance, dvs. er både arbejdsgiver og arbejdsleder for handicaphjælperne. BPA bevilges efter servicelovens § 95 eller 96.

Foto: Gitte Volsmann

5.c. Støtte til 'det sociale': Rådgivning, behandling, praktisk og pædagogisk støtte

Elever, både med og uden funktionsnedsættelser, kan i nogle tilfælde have behov for særlig støtte i fritiden efter servicelovens § 52, stk. 3 nr. 9. Særlige behov betyder iflg. serviceloven, at den unges behov ikke kan imødekommes ved de tilbud, der i almindelighed er tilgængelige for børn, unge og deres forældre. På efterskolen kan det fx være tid til ekstra samtaler eller støtte til at strukturere hverdagen og indgå i sociale relationer. Det er typisk efterskolen, der indledningsvist vurderer, hvor mange støttetimer pr. uge, eleven har behov for. Det er herefter elevens kommune, som træffer den endelige beslutning om behovet for støtte. Hvis kommunen også vurderer, at eleven har særligt behov for støtte og bevilger støtte i fritiden, skal der udarbejdes en børnefaglig undersøgelse, også kaldet en § 50-undersøgelse. Det er en god idé at søge i god tid før skolestart.

Det er ikke en forudsætning for bevilling af støtte i fritiden, at kommunen bidrager helt eller delvist til egenbetalingen, se afsnit 2.a.

Der findes ikke nogen overenskomst eller fast takst for støttetimer i fritidsdelen. Skolen skal derfor forhandle prisen med de enkelte kommuner. Efterskoleforeningen anbefaler, at taksten dækker direkte lønudgifter til en lærer svarende til ca. 300 kr. pr. time.

I nogle tilfælde kan kommunen også yde støtte ved at udpege en fast kontaktperson efter servicelovens § 52, stk. 3 nr. 6. Det kan være i et tilfælde, hvor den unge har brug for en *bestemt* person at tale med eller tættere opfølgning end støtte efter § 52, stk. 3 nr. 9 umiddelbart lægger op til. En fast kontaktperson kan godt være en lærer, men vedkommende aflønnes direkte af kommunen for opgaven.

Find mere information i Efterskoleforeningens leksikon www.efterskoleforeningen.dk/leksikon

